

ΛΟΡΕΝΤΣΟΣ ΜΑΒΙΑΛΗΣ

30 ΧΡΟΝΩΝ

BRESLAU 1890.

ιδεολογία του εΐτανε χωρίς άλλο του ἑνόρκου.

Καὶ ὅμως! Τὸ κακουργοδικεῖο στὴν Κέρκυρα ἔχασε μιὰ μοναδικὴ φυσιογνωμία.

Ἡ παρουσία του στοῦ ὀρκωτοῦ Δικαστήριου εΐτανε μιὰ ἐγγύηση. Τοῦτο, φαίνεται, τὸ εΐχαν ἀπὸ καιροῦ ἐννοήσει. Καὶ μὲ τὸ καταδολιευτικὸ σύστημα ποῦ κατὰ δυστυχία καθιερώθηκε νὰ γίνεται ἡ κλήρωση τῶν ἐνόρκων, σχεδὸν πάντοτε ἐκληρονόταν ἑνορκος, χωρίς ποτὲ νὰ ζητηθεῖ ἡ ἐξαίρεσή του. Πόσο γενικὴ εΐταν ἡ πεποίθηση.

Ἔτσι, χρόνια τώρα, ὅσους μῆνες ἐδοῦλενε τὸ Κακουργοδικεῖο στὴν Κέρκυρα, ὁ Μαβίλης ἐκαταντοῦσε ἀναγκαστικὰ ἐπαγγελματικὸς ἑνορκος. Καὶ δὲν ὑπάρχει βεβαιωμένο ὅτι ἔλειψε ἀπὸ καμμιὰ συνεδρίαση. Ὅπως δὲν εἶναι βεβαιωμένο οὔτε μιὰ φορὰ νὰ ζήτησε τὴν ἐξαίρεσή του,—ἀκόμη κι ὅταν εΐταν ἄρρωστος.

Ἐπαιῶνε τὴ θέση του ἱεραρχικά, σὰ ρωμαῖος συγκλητικὸς ἀνάμεσα στοὺς ἐνόρκους, κ' ἐξεχώριζε ἡ ἐπιβλητικὴ του μορφή μὲ τὴν ἀγέλαστη σεμνότητα.

Ὁ ἄχαρος καὶ μαρτυρικὸς αὐτὸς καταναγκασμὸς τὸν ἐστενοχωροῦσε. Προπάντων ὅταν τὸν ὑποχρέωνε νὰ μένει ἀθελά του ὅσο συνεδρίαζε τὸ Κακουργοδικεῖο στὴν πόλη. Τὸν ἐστεροῦσε ἀπὸ τὶς λατρεμένες του πεζοπορικὲς ἐκδρομές. Κι αὐτὸ τοῦ κόστιζε.

Καὶ ὅμως ποτὲ δὲν ἐπαραιπονέθηκε γιὰ τὴν καταπιεστικὴ κατάχρηση.

Τὴν ἀποδεχότανε καρτερικά κ' ὑπηρετοῦσε μ' ἀληθινὴ αὐταπάρηση, σὰ νὰ εΐτανε δουλειά του. Κι ἄς τὸν ἐκούραζε κι ἄς τὸν ἔθλιβε στοῦ βάθος.

Τὶ παράδειγμα μοναδικὸ γιὰ τοὺς περισσότερους ἀπὸ τοὺς ἰσοβίους δικαστᾶδες μας, ποῦ χασμονογοιοῦνται ἀπὸ πλῆξη πίνωστις ἔδρες! Καὶ τί μπάτσος, τί κατακεφαλιὰ στὴν κομικὴ τους φτωχολάξονεία, ποῦ ἀπειλεῖ κάθε στιγμὴ τὸν Οὐρανὸ!

* *

Ἐνα βράδι—μῆνας Αὔγουστος 19. —ἐκαθόμαστε οἱ δύο μας σὲ μιὰ μπίρα τῆς Σπιανάδας κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα. Εΐταν ἀργὰ κι ὁ κόσμος εΐταν ἀραιὸς.

Ἐπίναμε δροσερὴ μπίρα κ' εΐχαμε λησμονηθεῖ σὲ κάποια ἀπὸ τὶς ἀγαπημένες μας φιλολογικὲς συνομιλίες.

Χωρὶς νὰ τὸ περιμένονμε, μᾶς ἐπλησίασε ἄξαφνα ἕνας ἄνθρωπος, ἀπλὸς γνώριμὸς μας, ποῦ δὲ μᾶς ἔνωσε τίποτε, γιὰ νᾶρθεῖ στὴ συντροφιά μας τὴν παράμερη.

Εἰσαγγελέας στὴν Κέρκυρα, ἕνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ποῦ ὑπηρετοῦσαν τότε τὸν τόπο, τὴν παντοδύναμη φατρία δηλαδή, μὲ τόσο τυφλὴ ἀφοσίωση στοῦ κόμμα, ὅστε εἶχε καταντήσει ἀρνητικὴ ἡ ἀποστολή τους γιὰ τὸ γενικὸ καλὸ.

Κοντὰ στὶς τόσες ἄλλες προκοπές, ποῦ πισωδρόμησαν χρόνια πίσω τὴν πολιτισμένη Κέρκυρα, οἱ βαρύνοντοι κατάδικοι εΐχαν τὸ προνόμιον νὰ βγαίνουν ἀπὸ τὴ φυλακή τους «μὲ ἄδεια» κάθε βράδι, νὰ παίρνουν τὴ μπίρα τους στὴ Σπιανάδα καὶ νὰ ἀκοῦνε τὴ μουσικὴ τους, ἦσυχτοι κι ἀνενόχλητοι στοῦ πλαῖ μαζ σὰν καλοὶ νοικοκυραῖοι.

Τί καλή εποχή αλήθεια!

Ἀκάλεστος λοιπὸν ὁ φίλος ἦρθε κ' ἐκάθησε μαζί μας στὸ τραπέζι. Ὁ Μαβίλης, στενοχωρημένος κάπως ἀπὸ τὴν ἀπρόβλεπτη προσέγγιση, τοῦ πρόσφερε μιὰ μπίρα μὲ μισή καρδιά.

Ὁ ὑπάλληλος αὐτὸς εἶχε μετατεθεῖ τότε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ὅπου ἄφρησε τόσα καλὰ θυμητικά τὸ πέρασμά του, κ' ἐτοιμαζόταν νὰ φύγει.

Ἐνόμισε λοιπὸν τὴν ὄρα κατάλληλη νὰ ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴ σκέψη τοῦ Μαβίλη κάθε πιθανὴ ὑποψία γιὰ τὴν ἠθικὴ του ἀντίληψη. Ἀλλὰ ἡ νοημοσύνη του, ποὺ συχνὰ τὸν ἐπρόδονε, φαίνεται, δὲν ἠμπόρεσε νὰ φανεῖ ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀδεξιότητά του. Καὶ ἂν εἶχε ἀκούσει κάποιους νὰ μιλοῦν γιὰ τὸ χαρακτήρα καὶ τὴν ἠθικὴ ὑπεροχὴ τοῦ Μαβίλη, ὅμως τώρα ἔδειχνε ὅτι ὑποτιμοῦσε τὴν ἀντίληψη τοῦ συνομιλητῆ του, μὲ τὴ βιασμένη του προσπάθεια νὰ δώσει μιὰ σφαλερῆ καὶ μπόσικη βεβαίωση γιὰ τὴ δική του ἠθικὴ ἀντίληψη.

Τὸ σκάνταλο τῶν καταδίκων, ποὺ ἐπεροπατοῦσαν ἐλεύθεροι στοὺς δρόμους, κ' ἐπαιρναν τὸν ἀέρα τους, κι ἀνοίγαν κ' ἔκλερταν τὰ σπῆττα τοῦ κόσμου, ἔκανε τὸ γύρο του κ' ἐξάναψε τὴ δίκαιη ἀγανάκτηση τῆς πολιτισμένης ἐδῶ κοινωνίας.

Ὁ Κυρ-Εἰσαγγελέας μ' ἀφέλεια ὑπερβολικὰ παιδιάτικη ρώτησε ἄξαφνα τὸ Μαβίλη:

— Τί περιεργος τόπος κι ὁ δικός σας. δὲ μοῦ λέτε; Τρία κοντὰ χρόνια ὑπηρετήσα ἐδῶ καὶ δὲν εὐρέθηκε ἓνας ἀνθρώπος νὰ ρθῆ νὰ μοῦ καταγγεῖλει ὅτι οἱ καταδίκαι βγαίνουν καὶ περιφέρονται στοὺς δρόμους:...

Ἡ ἀπορία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ, ἂν ἠμποροῦσε νὰ ἔχει μιὰ κάποια δόση ἀπὸ εὐλακρίνεια, θὰ ἐπρόδονε βέβαια τὴν ἀνεπάρκεια τοῦ ὑπαλλήλου. Μὰ εἶταν προδοτικώτερη, φαίνεται, ἡ νοημοσύνη του.

Ὁ Μαβίλης δὲν ἔκρυψε τὴν ταραχὴ του. Ἡ μετριοπάθεια του δὲν εἶχε θέση, τὴ στιγμή ποὺ ὁ ἀγαθὸς αὐτὸς κύριος, γυρεύοντας τάχα τὴν ἐξήγηση μιᾶς ἀπορίας του, γιὰ νὰ δικαιολογήσει μ' ἓνα τόσο ἀδεξιὸν τρόπο τὴ συνείδησή του, δὲν ἀδικοῦσε μόνο μιὰν ὀλόκληρη πολιτισμένη κοινωνία, γνωστὴ γιὰ τὴ φιλονομία της, ἀλλὰ ὑποτιμοῦσε ὑπερβολικὰ καὶ τοῦ συνομιλητῆ του τὴν ἀντίληψη.

Ξαναμμένος ὁ Μαβίλης ἔδωσε τὴν ἀπάντηση ποὺ τοῦ ἄξιζε:

— Καὶ ποὺς ἠθέλατε, κύριε μου, νὰ ρθῆ νὰ σὰς καταγγεῖλει ὅτι ἤξεραν στὴν Κέρκυρα καὶ τὰ μικρὰ παιδιά; Μήπως ὁ Α καὶ ὁ Β καὶ ὁ Γ (κι ἀνάφερε κάποια γνωστὰ ὀνόματα), ποὺ σὰς περιστοιχίζανε γιὰ νὰ σὰς φέρουν τὰ μιλλιετάκια;...

* *

Ἐἶπανε κ' ἐγράψανε διπλὲς φορὲς ὅτι ὁ Μαβίλης δὲν εἶτανε γιὰ βουλευτῆς.

Μὲ τὴν ἀντίληψη καὶ τὴ σημασία ποὺ ἐπῆρε κ' ἔχει ἴσως ἀκόμη τὸ ἀξίωμα τοῦ βουλευτῆ στὴν Ἑλλάδα, βέβαια πὺς δὲν εἶτανε.

Ὁ Μαβίλης ὡς καὶ σ' αὐτὸ εἶχε διαφορετικὴ ἀντίληψη ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Κ' ἡ ἀντίληψή του αὐτὴ βέβαια δὲν ἠθελε ὀδηγήσει ποτὲ στὴν ἐπιτυχία τὸν πολιτευόμενο μὲ τίς ριζωμένες συνήθειες.

Ὅλον τὸν καιρὸ ποὺ ἔμεινε στὴν Ἀθήνα βουλευτῆς, δὲν ἐπάτησε τὸ πόδι του σὲ ὑπουργεῖο. Καὶ θὰ εἶταν ἀνέντροπος ψεύτης καὶ συκοφάντης ὁ Ὑπουργὸς ἢ ὁ ὑπάλληλος, ποὺ ἠθελε βρεθεῖ νὰ βεβαιώσῃ, ὅτι ὁ Μαβίλης ἀνέβηκε μιὰ φορὰ καὶ μόνη τὴ σκάλα ὅποιον ὑπουργεῖον γιὰ ρουσφέτι.

Τὴν ἀποστολὴ τοῦ βουλευτῆ τὴν ἐννοοῦσε, ὅπως κ' ἔπρεπε νὰ εἶναι, στὴ Βουλὴ καὶ μόνο. Καὶ ὅσο γιὰ αὐτὸ δὲ θὰ εἶχαν παρὰ νὰ ρωτηθοῦν ὅσοι συνεργαστήκανε μαζί του μέλη στὴν ἴδια ἐπιτροπὴ ἢ ὅπου ἄλλου μέσα στὴ Βουλὴ. Ἐπῆγαν πάντα πρῶτος κ' ἔφρευε τελευταῖος. Σ' ὅ,τι δὲν εἶταν ἐνήμερος ἐζητοῦσε ἀπὸ κάθε εἰδικὸ πληροφορίες, γιὰ νὰ μορφώσῃ δική του γνώμη. Καὶ δὲν ἔλειψε ἀπὸ καμμιά συνεδρίαση.

* *

Ἐνα βράδι τὸ Δεκέμβρι τοῦ 1911 ἐγυρῶσαμε ἀπὸ τὸν περίπατο κ' ἐμπήκαμε στὸν «Ἀβέρωφ» στὴν ὁδὸ Σταδίου, νὰ δειπνήσουμε. Ἄξαφνα βλέπει ὅτι εἶταν 9 παρὰ 20' ἡ ὄρα. Στὶς 9 εἶχε στὴ Βουλὴ ἀντίκρου συνεδρίαση ἢ ἐπιτροπὴ τοῦ προϋπολογισμοῦ ποὺ εἶταν μέλος. Καὶ στὶς 9 ἀκριβῶς ὁ Μαβίλης ἔπρεπε νάναί στὴ θέση του. Οὔτε ἓνα δευτερόλεπτο ἀργότερα!

Ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ καθίσει νὰ φάει. Μοῦ ἔδωσε λόγο νὰ ρθῆ νὰ μ' εὔρει στὸ «Πανελλήνιο», ὕστερα ἀπὸ τὴ συνεδρίαση τῆς Ἐπιτροπῆς, κ' ἐπῆγε.

Ὅταν ἦρθε στὸ «Πανελλήνιο», κατὰ τίς 11, μοῦ εἶπε ὅτι περίμενε τρία τέταρτα τῆς ὥρας γιὰ νὰ συναχθοῦν ὅλα τὰ μέλη τῆς Ἐπιτροπῆς.

Μὰ τί εἶχε νὰ κάμῃ; Αὐτὸς εὐρέθηκε στὴν ὄρα, πρῶτος καὶ μόνος στὴ θέση του.

Ἐταῖ ἔκανε πάντα του. Κι ὄχι μόνο στὴ Βουλὴ.

* *

Εἶχε ἔρθει στὴν Κέρκυρα κάποτε ἀγαπητὸς κοινὸς φίλος μας ἀξίωματικὸς τοῦ ναυτικοῦ καὶ δημοτικιστῆς γνωστὸς συγγραφέας, κυβερνήτης τοῦ «Πηνειοῦ», μὲ ἀποστολὴ νὰ ἐφοδιάσῃ τοὺς φάρους ἀπὸ πετρέλαια.

Ἐνα βράδι ἔδειπνήσαμε στὸ ὑπαίθρο στὴ Σπιανάδα οἱ τρεῖς μας. Ἐφίλενε ὁ Μαβίλης.

Πρὸς τὰ μεσάνυχτα ὁ φίλος εἶχε νὰ σηκώσει ἄγκυρα, νὰ φύγει μὲ τὸ καράβι του γιὰ τοὺς Ὀθωνοὺς. Ἐνα γραφικὸ νησαῖο ποὺ βρίσκεται στὰ δυτικὰ τῆς Κέρκυρας, πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰταλίας, κάμποσα μίλια ἀνοιχτά. Θὰ ἄφινε πετρέλαια στὸ Φάρο, καὶ τὴν ἄλλη ἡμέρα πρὸς τὸ μεσημέρι θὰ γυρίζε στὴν Κέρκυρα.

Ἀπόδειπνα μᾶς ἐπρότεινε νὰ μᾶς πάρει μαζί του στὸ καράβι.

Ἐγὼ εἶχα περάσει ἄλλοτε δυὸ φορὲς στοὺς Ὀθωνοὺς καὶ στὴν Ἐρρίκωνα καὶ τὰ ἤξερα τὰ γραφικὰ μας τὰ νησαῖα. Ὁ Μαβί-

λης όμως δὲν εἶχε πᾶσι ποτέ του, κ' εἶχε μεγάλη περιέργεια νὰ τὰ ἰδεῖ καμμιά φορά. Κάποτε μάλιστα ἐλογαριάζαμε νὰ πᾶμε μαζί γιὰ ψάρεμα.

Ὅσοσο ἀρνήθηκε πεισματικά τὴ φιλικὴ πρόταση. Κ' ἐπειδὴ ἔμεις ἐπιμείναμε κάπως νὰ τὸν πείσουμε ν' ἀλλάξει γνώμη, ἐδικαιολόγησε τὴν ἀρνήσή του ξάστερα καὶ ὀριστικά:

— Δὲν πρέπει μὲ κανέναν τρόπο νὰ κάμουμε μεις ἐκεῖνο ποὺ κατηγορούσαμε ὅτι ἔκαναν οἱ ἄλλοι ὡς τώρα... Τὰ βασιλικά μας τὰ καράβια δὲν ἔχουν αὐτὸ τὸν προορισμό!...

* *

Ἀναγνώριζε στὴν ομάδα τῶν Κοινωνιολόγων τὰ πρὸ ἠθικὰ μέσα στὴ Βουλὴ στοιχεῖα, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ χρησιμεύουν, ἔλεγε, σὰ φυτώριο ἢ σὰν προζύμι μιᾶς βαθύτερης καὶ ριζικώτερης κοινοβουλευτικῆς μεταβολῆς στὸ καλῆτερο γιὰ τὸ μέλλον.

Ἐξυμνοῦσε τὴ διανοητικότητά τους, τὰ γερά τους ἐπιστημονικὰ ἐφόδια, τὴ φιλοπονία τους, τὴ φιλοπατρία τους τὴν ἀγνή, τὴν ἐνεργητικότητά τους.

Ἐνα μόνο ψεγάδι τοὺς εὔρισκε. Ὅτι εἶναι βιαστικοί. Ἀνυπόμονοι νὰ φτάσουν τὴν ἐπιτυχία μιᾶν ὥρα ἀρχήτερα. Καὶ μιᾶν ἔλλειψη. Ὅτι πλούσια θρεμμένοι ἀπὸ θεωρίες θυσιάζουν στὴν ἰδεολογία τους κάθε πραγματικότητα.

Μὰ καὶ τὰ δυὸ τὰ ἐξηγοῦσε μὲ τὴν ἴδια αἰτιολογία. Ὅτι εἶναι ἀκόμη νεοὶ καὶ ὅτι βράζει ἀκόμη στὶς φλέβες τους ὁ μύστος τῆς νεανικῆς ὀρμῆς¹.

* *

Γιὰ τὸ Βενιζέλο.

Τὸν εἶχε πρωτογνωρίσει, μοῦ ἔλεγε, στὸ Θέρισο ἢ κάπου ἐκεῖ, στὴν τελευταία ἐπανάσταση τῆς Κρήτης.

Ἔτρεφε μιὰ ἀπειρίστη ἐμπιστοσύνη στὴν ὀξύτητα καὶ στὴ νοημοσύνη τοῦ ἀνθρώπου.

Ἄλλὰ ὅτι ἐθαύμαζε ξεχωριστὰ εἶταν ἡ δύναμη στὴ θέληση καὶ ὁ ἀτσάλειος, ἀλύγιστος χαρακτήρας τοῦ Βενιζέλου.

Τοῦτο τὸ τελευταῖο προπάντων εἶχε νικήσει καὶ τὸν πεσιμισμὸ τοῦ Μαβίλη. Τοῦ ἐδινάμωνε σχεδὸν ἀπόλυτα τὴν πεποίθησι γιὰ τὴν ἐθνικὴ δράσι τοῦ Πρωθυπουργοῦ, καὶ τοῦ ἀναφερόμενος χρυσὲς ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον.

Καὶ δὲν ἐγελᾶσθηκε.

¹ Ἐτυχα σὲ μιὰ σφοδρὴ ἐμπιστευτικὴ του συζήτησι μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς κοινωνιολόγους. Ἀπὸ ἀφορμὴ τὴν πολυθρόνη τὴν τελευταία ὑπουργικὴ μεταρρύθμισι ὁ Κοινωνιολόγος ὑποστήριξε ὅτι ὁ Βενιζέλος τάχα ἀρχισε νὰ παραπατᾷ ὅτι ἔδειξε μ' αὐτὸ του τὸ διάβημα τὴ φτέρνα τοῦ Ἀγγλέως καὶ ὅτι αὐτοὶ ἐτοιμάζονταν νὰ τοῦ ριχτοῦνε στὴ Βουλὴ. Μ' αὐτὰ—ὑπολογίζοντας ἴσως καὶ στὸ ὅτι ἡ συμπλήρωσι ἐκείνη τοῦ ὑπουργείου, ὅπως ἔγινε ἄρισε ἀπόψε τὸ συναγωνιστὴ τοῦ Μαβίλη κ. Ζαβιτοῖαν—ἐπροσπαθοῦσε νὰ τὸν παρασύρει. Μὰ ὁ Μαβίλης ὀρηκτικὸς καὶ ἀκράτητος στὴ συνομιλία, ἐστάθη ἀλόγητος στὴν πεποίθησι του ὡς τὸ τέλος. Καὶ τοῦ εἶπε σὰ συμπέρασμα: —Ὅσο ἀπομένει ἀξερριζωτὴ καὶ μιὰ μόνη ριζοῦλα τοῦ παλαιοκομματισμοῦ, ὁλωνῶν ἡ θέσι μας πρέπει νὰ εἶναι στὸ πλάι τοῦ Βενιζέλου...

Κρίμα μόνο ποὺ δὲν ἔζησε ὡς τὸ τέλος, νὰ πλημμυρήσει ἡ ὠραία ψυχὴ του ἀπὸ εὐτυχία στὸ ἀποθεωτικὸ στεφάνωμα τῶν ἐθνικῶν θριάμβων τῆς Νέας Ἑλλάδας μας καὶ τοῦ Νέου πολιτικοῦ μας.

* *

Ἡ ἀγάπη, ποὺ ἐκυβερνοῦσε τὴ ζωὴ του μὲ τὴ σοφία της, δὲν ἐφρούσκωνε ποτέ μὲ γεμάτα καὶ μὲ λυρικά ξεφαντώματα. Σεμνὴ καὶ φρόνιμη καὶ ἀριστοκρατικὴ καὶ ἀχάιδευτη. Κρυμμένη καὶ αὐτὴ ὅπως ἡ Μοῦσα του, μὲ κάποια παρθενικὴ ντροπαλοσύνη, ὅπως ὅλες του οἱ ἀδερφάδες ἀρετῆς κ' οἱ χάρες. Κάποτε μάλιστα τόσο κρυμμένη καὶ ἀμίλητη, ὥστε νὰ καταντῆσει δοκιμασία σωστὴ γιὰ τοὺς ἀγαπημένους του.

Γιὰ χρόνια στὴ Γερμανία δὲν ἔγραφε οὔτε ἕνα γράμμα στοὺς δικούς του, ποὺ ἐλαγαροῦσαν ἕνα μῆνυμά του στὴν Κέρκυρα. Ἐχρειάστηκε νὰ ταξιδέψουν οἱ ἴδιοι τους στὴ Γερμανία, μιὰ φορὰ ὁ πατέρας του καὶ ἄλλη μιὰ ἡ μητέρα του, γιὰ νὰ τὸν ἰδοῦν. Τέλος ἔπῃγε κ' ἔμεινε ἐκεῖ τρία χρόνια μαζί του ἡ ἀδερφή του γιὰ νὰ γράψει κάποτε στὸ σπίτι τους. Κι ὅμως οὔτε στιγμὴ δὲν ἔπαψε νὰ τοὺς λατρεύει στὴν ξενιτιά του τὴν ἀγλύκанти.

Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη ποὺ ἔφυγε γιὰ τὴν Ἀθήνα καὶ ἀπὸ κεῖ γιὰ τὸν πόλεμο, γιὰ νὰ μὴν ξαναγυρίσει στὴν Κέρκυρα, ὡς τὶς 28 τοῦ Νοέμβρη ποὺ σκοτώθηκε στὸ Δρίσκο, δὲν ἔγραψε οὔτε μιὰ φορὰ στὴν ἀδερφή του. Μόνο ἀπὸ τὸ Μέτσοβο τῆς τηλεγράφησε στὴ γιορτὴ τῆς «χρόνια πολλά». Σὲ λίγες μέρες ἤρθε τὸ θανατερό τὸ μῆνυμα.

* *

Ἀναθυμῶτον μὲ πονετικὴ νοσταλγία πάντοτε τὴ φοιτητικὴ ζωὴ του στὰ Γερμανικὰ Πανεπιστήμια.

Μὲ ξεχωριστὴ ἀγάπη μοῦ ἀνάφερε τὰ ὀνόματα Ἑλλήνων φίλων του, ποὺ ἐπέρασαν μαζί στὴν ξενιτιά τὰ ὠραία τους πρῶτα χρόνια. Τὸν κ. Γ. Νάζο διευθυντὴ τώρα τοῦ Ὁδείου, τὸν κ. Γ. Σωτηριάδη καθηγητὴ στὸ Πανεπιστήμιο, τὸν Καλαματιανὸ κ. Ἡλία Παναζόπουλο καὶ ἄλλους.

Ἀπὸ τίς φοιτητικὰς μονομαχίαις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης εἶχε μιὰ βαθειὰ σπαθιά στὸ μάγουλο κ' ἕνα μπροστινὸ δόντι σπασμένο.— Εἶναι περιεργὸ ὅτι καὶ στὸ Δρίσκο ἡ πρώτη σφαῖρα τοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ ἕνα σι' ἄλλο μάγουλο.—

Ἐνα πορτραῖτο του τῆς ἴδιας ἐποχῆς, καμωμένο ἀπὸ τὸ ζωγράφου Πανώριο στὴ Γερμανία, ὅπου ἐσπούδαζε τότε καὶ αὐτός, σώζεται στὸ σπίτι του. Ὁ Ἀπόλλωνας θαρρεῖς θὰ σοῦ μιλήσει.

* *

Ὁ Μουρούζης.

Περαστικὸς κάποτε ἀπὸ τὴν Κέρκυρα, ἐμπῆκε μεθυσμένος ἕνα βράδι σὲ μιὰ μπέρα ποὺ ἔτυχε νὰ βρῆσεται ὁ Μαβίλης.

Ἀφοῦ ἐσίχωσε μιὰ τρικυμία σωστὴ καὶ τάκαμε ὅλα θάλασσα

ἔκει μέσα τρεκλίζοντας ἐσήμωσε καὶ στὸ τραπέζι πὸν ἐκάθονταν γαλήνιος ὁ Μαβίλης!

— Δὲ μοῦ λές, εἶσαι ποιητὴς ἐσύ;... μοῦ εἶπαν ὅτι εἶσαι ποιητὴς...

Ἐπὶ Μαβίλης ἀνακίνησε νευρικά τοὺς ὄμους ἐνοχλημένος· μὰ ἐσυγκρατήθη. Ξαναβρῆκε ἀμέσως τὴν καταφρονετική του ἀταξία. Δὲν τοῦ ἀπάντησε.

Μὰ ὁ μεθυσμένος—τέτοιος μάλιστα—λογικὴ δὲν ἔχει. Ἔχει ὄρμη καὶ πείσμα. Τραβάει ἔμπρὸς κι ἄς εἶναι καὶ γκρεμός.

Ἡ ἐπιμονὴ του ἀνέβηκε τώρα σὲ τόνο προσταγῆς.

— Ἄφου εἶσαι ποιητὴς... θέλω ἀμέσως τώρα νὰ μοῦ κάμεις... νὰ μοῦ ἀπαγγεῖλεις ἓνα ποίημα!...

Εἶδате θεριὸ νὰ τὸ ἐρεθίζουν στὴ μονιά του;

Ἐπὶ Μαβίλης ἔχασε κάθε ὑπομονή.

Ἀνατινάχτηκε ὀρθὸς στὴ θέση του, μ' ὄψη ἀγριεμένη.

— Δὲν εἴσαστε σεῖς, Κύριε, πὸν θὰ μοῦ ἐπιβάλετε τὴ θέληση!...

Ἡ φωνὴ του παλλόμενη ἀπὸ ἀσυγκράτητην ὀργή ἐδόνησε τὸν κλειστὸν ἀέρα.

Ἐπὶ μεθυσμένος ἐτρέκλισε πίσω· ἐσήκωσε τὸ ραβδί του ἀπειλητικὰ νὰ χτυπήσει τὸν Ποιητὴ, θεωμένον ἀπὸ ὀργή δίκαιη. Τὸ ραβδί λογικώτερο ἀπὸ τὸν ἀφέντη του ἔχτύπησε ἀποπάνω τὸ χαμηλὸ ταβάνι.

Τὴν ἄλλη ἡμέρα ὁ Μαβίλης ἔστειλε μάρτυρες στὸν ἕβριστή. Μὰ ὁ Μουρούζης, ἱπποτικὸς καὶ γενναῖος ὅταν εἶτανε ξενέρωτος, ἔπηρε ἓνα ἀμάξι, ἔβαλε μέσα δυνὸ δικούς του μάρτυρες κ' ἐπῆγε στὸ σπίτι τοῦ Μαβίλη.

Τὸν ἐδέχτηκε ὁ Ποιητὴς μὲ τοὺς δικούς του μάρτυρες—ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς εἶταν ὁ φίλος λοχαγὸς τοῦ πυροβολικοῦ κ. Τηλέμαχος Καράκαλος, ποιητὴς κι αὐτός.

Ἐπὶ Μουρούζης ἐπῆρε τὶς μεθυσμένες βρισιὲς πίσω, ἐξηγήθηκε ξάστερα καὶ παληκαρίσια, ἐδήλωσε ὅτι ἀπὸ καιρὸ εἶχε μεγάλη ἐπιθυμία νὰ γνωρίσει τὸ Μαβίλη, καὶ συγκινημένοι ἀγκαλιαστήκανε, ἐφιληθήκανε καὶ ἐφιλιωθήκανε.

* *

Ἐπὶ Πλατούτσας.

Μαζὶ μὲ τὴν ὄστρακιὰ τὸ περασμένο καλοκαίρι εἶχε ἔρθει στὴν Κέρκυρα καὶ ὁ νεοκινικὸς ἀπὸ τ' Ἄργος φιλόσοφος.

Εὐτύχημα πὸν δὲν εἶχε γνωρίσει τὸ Μαβίλη, ὅταν εἶτανε βουλευτὴς—σὸν πρῶτον συνάδερφος,—καὶ περάσαμε κάμποσον καιρὸ ἡσυχιοι, χωρὶς νὰ μᾶς πλησιάζει. Ἐνῶ στὸ μεταξὺ εἶχε κάμει τὴν ἀναγκαστικὴ γνωριμιά ὄλων τῶν Κερκυραίων καὶ τῶν πῶ ἀπο-

Ἐπὶ τὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ, γὰρ μεγάλη θλίψη τοῦ Μαβίλη, τὸ ἀναγνωσμά του ὁποίησε δυστυχῶς ἄλλοτε ὅταν εἶτανε βουλευτὴς, μὰ Ἀθηναϊκὴ ἐφημερίδα, πὸν καταφρονεῖ γὰρ τὴν συντηρητικότητά του καὶ τὴν σεμνότητά της, ποσοθεύεται μάλιστα γὰρ τὴν Ἀγγλότροπή της ἀκριβεία. Τὸ μεταῖθεσε στὴν Κρήτη, τὸ παραγομίσε μὲ ἀσημοπιστόλες καὶ τσιπράζια, κ' ἔλασε ἓνα παραμυθᾶκι νόστιμο...

κρουστικῶν μὲ τὸν κυνικὸ σαυφασονισμό του.

Μὰ ὁ Μαβίλης τὸν ἤξερε ἀπὸ τοὺς συγχοῦς παρασιτισμούς του στὸ βουλευτικὸ πρυτανεῖο τοῦ Λεκοῦ καὶ προσπάθησε νὰ τὸν ἀποφύγει ὅσον ἐδυνήθη.

Ἐξῆφρα μὰ μέρα, ἐνῶ καθόμαστε οἱ δύο μᾶς ἀμέριμνοι στὶς στοῦς τῆς Σπιανάδας καὶ κάθε ἄλλο περιμέναμε, νὰ τὸν ὁ φίλος. Μᾶς ῥίχνεται μ' ὄλη του τὴ μεγαλοπρέπεια.

Ἐπῆρε μὰ καρέκλα κ' ἔστρωγγυλοκάθησε. Μᾶς ἐμπῆκε ἀπὸ κοντά. Ποῦ σὲ πονεῖ καὶ ποῦ σὲ σφάζει.

Ἐπὶ Μαβίλης ἔστενοχωριόταν ὄλη τὴν ὄρα. Μὰ καὶ τί νὰ κάμει; Ἐπὶ ὄμνεσε καρτεριακά.

Ἐπὶ ἔκόρωσε τὸν ἀγνὸν ἀέρα μὲ τὶς βωμολοχίες του ὁ τρομερὸς Ἀργεῖτης, μ' ὄλη τὴν ἀπάθεια γυρίζει στὸ Μαβίλη, σὰ νὰ τὸν ἐγνώριζε ἀπὸ τότε πὸν ἔχτιστη ὁ κόσμος, καὶ τοῦ λέει:

— Σήμερα μοῦ ἔχει τραπέζι ὁ ταγματάρχης ὁ Χ... Τώρα πὸν θάρθει νὰ μὲ πάρει, θὰ τοῦ εἰπῶ ὅτι μὲ εἶχες καλεσμένο καὶ σὺ γὰρ τὸ μεσημέρι, κι ἂν ἀργοῦσε ἀκόμη λίγο αὐτός, θάρχόμουν μαζί σου νὰ φάω... Ἄκοῦς;...

Ἐπὶ Μαβίλης περιορίστηκε νὰ χαμογελάσει βιασμένα μὲ τὴν ἐλαφρότητα, καὶ δὲν ἔδωσε ἀπάντησι.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο ἦρθε καταπάνω μᾶς ὁ ἀπόστρατος ταγματάρχης Χ., ἄνθρωπος πὸν δὲ μᾶς ἐπλησίαζε ποτέ, γὰρ νὰ πάρει τὸν καλὸ του τὸ μουσαφίρη.

Ἐπὶ Πλατούτσας μὲ κυνισμό χίλια καντάρια τοῦ λέει:

— Λίγο ἀκόμη ἂν ἀργοῦσες, θὰ πῆγαίνα νὰ φάω μὲ τοῦ λόγου του ἀπὸ δῶ, πὸν μοῦ ἔκαμε τόσα καὶ τόσα καὶ μὲ εἶχε καλεσμένο πρωτύτερα ἀπὸ σέ!...

Ἐπὶ Μαβίλης ἔπειτα ἀπὸ μὴν τέτοια ἀνετροπιὰ πικρογέλασε μὲ καταφρόνια.

Μὰ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, γυρίζοντας τώρα στὸ Μαβίλη, τοῦ λέει:

— Δὲ μὲ εἶχες καλεσμένο ἐσὺ πρῶτα, βρέ;... Γιατὶ φοβᾶσαι νὰ εἰπεις τὴν ἀλήθεια;...

Ἐπὶ πρῶτα σὲ τέτοιον κυνισμό ὁ Μαβίλης ἐλύθηκε ἀπὸ τὰ γέλια. Τί καλύτερο εἶχε νὰ κάμει!

* *

Ἐπὶ ἀγαπητὸς μου φίλος κ. Ἄ. Κεφαλληνός, ὁ μόνος πὸν ἀπόμεινε ἀπὸ τὴν «ὄχτανδρία» τῆς θρυλικῆς «Ἐθνικῆς Γλώσσας» γύρω ἀπὸ τὴ μεγάλη μορφὴ τοῦ Πολυλά καὶ τὴ Σολωμικὴ παράδοση, γὰρ νὰ κρατάει ἀσβεστο τὸ καντίλι τῆς μνημοσύνης καὶ μὴ ἀκοίμητη πνευματικὴ λατρεία στὴ φωτοστέφανη ἠθικὴ μεγαλειότητα τοῦ Μαβίλη, στὶς καθημερινές μᾶς συνομιλίες γὰρ τὸν ὑπέροχο φίλο μᾶς, πὸν δὲ θὰ στολίσει πῶ τὴ διαλεκτικὴ συντροφία μᾶς, μοῦ διηγήθη κοντὰ σὲ τόσα ἄλλα ἀπὸ τὴν πρώτη τους σπουδαστικὴ ζωὴ στὴ Γερμανία, κατὶ χαρακτηριστικὸ τοῦ παντοτεινοῦ πόνου τοῦ Μαβίλη, ἀκόμη κι ὅταν ἡ ζωὴ του εὐρισκότουσαν στὴν πρώτη τῆς ἄνοιξης.

Μαζί με νέους Γερμανούς και Γερμανίδες, μιὰ συντροφιά δλό-
χαρη μὲς τὴ νεανική της ἀναγύλλιαση κι ἀφροντισιά, ἐβγήκανε σὲ
ἓνα ἀρχαῖο μοναστήρι γύρω ἐκεῖ στὰ περὶχωρα, στὸ Μόναχο.

Ἀπὸ ἔθιμο παλιὸ κρατοῦν ἐκεῖ ἓναν κώδικα, ποὺ γράφουν
οἱ περαστικοὶ κάτι. Ἀφοῦ ἔγραψαν οἱ ἄλλοι, ἐπέρασαν τὸ βιβλίο
καὶ στὸ Μαβίλη. Ὁ Ποιητὴς δὲν ἀλησμόνησε οὔτε τότε τὸν ψυχικὸ
καημὸ του. Ἐγραψε κάποιους στίχους.

Ὁ Κεφαλληνὸς θυμᾶται κάπως τὸ νόημα.

«Εὐτυχημένα βουνά, ἔλεγε ὁ Ποιητὴς· ἂν σᾶς σκεπάζουν χιόνια καὶ
κατάχνιες, ὅμως πολὺ συχνὰ ὁ ἥλιος σᾶς φωτίζει. Μὰ ἡ δική μου ψυχὴ εἶναι
πάντα συγνεφιασμένη!»

Ἐδιάβασαν τὸ ποίημα καὶ μιὰ ἀπὸ τὴ συντροφιά τοῦ φώναξε·
— Πάντοτε σεῖς θλιμμένος!

Κρίμα ποὺ ὁ φίλος μου Κεφαλληνὸς δὲν ἐκράτησε στὴ μνήμη
του τὸ νόμα τοῦ ἀπομακροῦ Γερμανικοῦ Μοναστηριοῦ.

Ἴσως ὑπάρχουν ἀκόμη ἐκεῖνοι οἱ στίχοι. Κ' ἴσως ἄξιζε νὰ
ἀναζητηθοῦν.

* *

Τὴν περασμένη αἰοῖξη τοῦ 1912 εἶχε λάβει μὲ τὸ ταχυδρο-
μεῖο στὴν Κέρκυρα μιὰ κάρτα ἀπὸ τὴ Γενεῖη, ποὺ τοῦ εἶχε κάμει
ἐντύπωση, μὲ τὸ μυστηριακὸν ἔρχομό της.

Τὸ βράδι μοῦ τὴν ἔφερε.

Ἐνα τοπίο τῆς λίμνης ζωγραφισμένο· ἡλιοβασιλεμα· ἀπάνω
ἀπάνω, δεξιὰ στὴν ἄκρη, ἀπὸ χέρι ποὺ ἔδειχνε συνηθισμένο πῶ
πολὺ στὴ λατινικὴ παρὰ στὴν ἑλληνικὴ γραφῆ, δυὸ στίχοι ἀπὸ τὴ
«Λήθη» του.

Ἄ δὲ μορῆς παρὰ νὰ κλαῖς τὸ δεῖλι,

Τοὺς ζωντανούς τὰ μάτια σου ἄς θερήσουν...

κι ἀπὸ κάτω ὑπογραφή: Ἐνας ζωντανός.

Ποιὸς νὰ εἶταν τάχα ὁ πονεμένος, ποὺ ἔσυρε τὸ βαθυὸν τὸν
πόνο του στὴν παράμερη ἀκρολιμνιά, κ' ἔστειλε ἔτσι μυστικά στὸν
Ποιητὴ τοῦ θαυμασμοῦ του τὸ πονεμένο ξεχείλισμα;

Μυστήριον, ποὺ τοῦ ξάναφτε τὴν περιέργεια, χωρὶς νὰ μπορέσει
νὰ τὸ ξεδιαλύει ὡς τὸ τέλος!

* *

Ἐγραψαν κάπου καὶ ξαναμάσησαν ὅτι ὁ Μαβίλης τὰ περισ-
σότερα σονέτα του τᾶγραφε γιὰ λευκώματα.

Τόσο τὸν ξέρανε οἱ καλοὶ ἄνθρωποι.

Κανένα του σονέτο δὲν ἔγραψε γιὰ λεύκωμα.

Ἄν παρακαλεσμένος, στενοχωρημένος κάποτε, ἀπὸ καμμιά
Κυρία θαυμαστριά του, τρισευγενικὸς ὅπως εἶταν καὶ καλόβουλος,
τῆς ἐχάριζε ἓνα ἀπὸ τὰ σονέτα του αὐτοῦγραφο, δὲν εἶναι τὸ ἴδιον
πράγμα, μοῦ φαίνεται.

Μὰ κι αὐτὸ ὅσο ξέρω δὲν ἔγινε παρὰ δυὸ ἢ τρεῖς φορές.

Ἐπάρχουν μάλιστα καὶ σονέτα του ἐμπνευσμένα ἀπὸ Κυρίες.

Καὶ τὰ σονέτα του αὐτὰ, τώρα μάλιστα, ὕστερα ἀπὸ τὸ θάνατό του, θὰ
τὰ μάθουν ἢ θὰ τὰ μαντέψουν οἱ ἀνύποπτες Κυρίες αὐτές.

* *

Μοῦ ἔλεγε ὅτι ὁ Σολωμὸς μιλοῦσε μὲ εἰρωνία—στὸν Πολυλά
βέβαια—γιὰ τὸ Μαρκορά. Δὲν εἶχε μεγάλη ἰδέα γιὰ τὸ ἔργο του.

Ὁ Μαβίλης, ἔξω ἀπὸ κάποια μέρη τοῦ «Ὀρκου», μπορεῖ νὰ
εἶχε τὴν ἐπιφύλαξή του. Μὰ τὸν ἐσεβότανε πολὺ σὰν ἀρχαιότερό
του, σύγχρονον τῶν δυὸ μεγάλων του δασκάλων, καὶ μιλοῦσε πάντα
μ' εὐλάβεια.

* *

Ὅλη ἡ ζωὴ του ἐστάθηκε ἓνα κήρυγμα ἡρωισμοῦ.

Καὶ τὰ ἡρωικὰ κηρύγματα—ἤξερε—δὲν περνοῦν στὴν περιοχὴ
τοῦ γελιοῦ γιὰ κείνους μόνο ποὺ μποροῦν καὶ νὰ τὰ ζήσουν
ἀληθινά. Γιὰ κείνους ποὺ ἔχουν καὶ τὴ δύναμη νὰ τὰ ἐνσαρκώσουν.

Οἱ ἄλλοι, οἱ μέτριοι καὶ οἱ τιποτένιοι παίζουνε στὸν τράχηλο
τῆς ζωῆς τὸ ρόλο τοῦ κουνουπιοῦ, ποὺ κάθησε στοῦ βωδιοῦ τὸ
κέρατο κ' ἐτραγουδοῦσε.

Ἐπίστευε ὅτι οἱ κούφιοι ρητορισμοί, ἡ ναρκισσικὴ αὐτολατρεία,
μᾶς βγάνουν ὄξω ἀπὸ τὰ ἀληθινὰ ὄρια, ποὺ μποροῦμε νὰ ζήσουμε.
Ξεσκεπάζουν τὴ γυμνότητά μας. Δείχνουνε στὸν ἥλιο τὴν ἀδυναμία
μας. Τὴν ἀνελικρίνεια στὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸ μας.

* *

ἤξερε ἀκόμη ὅτι δὲν εἶναι γενναῖο νὰ ὑπερηφανεῖται κανεὶς
ὅτι δὲν ὑπάρχουνε κατώτεροί του.

Κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο ὑπάρχει γῶρος γιὰ κάθε φιλοδοξία καὶ
γιὰ κάθε μετριότητα. Γιὰ τὴν πετιλούδα καὶ γιὰ τὸ σκουλήκι.
Γιὰ τὸν κορυδαλὸ καὶ γιὰ τὸ βάτραχο.

Νὰ ὑπερηφανεῖσαι ὅτι ἔκαμες τοὺς χειρότερούς σου μὲ τὸ παρὰ-
δειγμά σου καλύτερους,—αὐτὸ ναί· τὸ θεωροῦσε γενναῖο.

* *

Χάρισμά του φυσικὸ ὄχι ὅτι τάχα νὰ μᾶς κρύψει πασχίζει.
Ἄλλὰ ὅτι ἴσα ἴσα ἀφίνει νὰ μαντεύουμε ἀδρὸ καὶ γενναῖο ἀπὸ ὅλο
του τὸ εἶναι ἐκπορευόμενο.

Κάθε στιγμή τῆς ζωῆς του ταυτίζεται μὲ τὴ συνολικὴ βαθνο-
χάραξη γραμμὴ τῆς ζωῆς του.

Καμμιά ὑποχώρηση ἀπὸ τίς ἀρχές του. Κανένα ξεμάκρμα,—
κι ὁ κόσμος νὰ χαλάσει γύρω του. Κανένα παραστράτισμα ἀπὸ τὸ
χαραγμένο δικὸ του δρόμο.

Τὸ λύγισμα φέρνει τὸ γονάτισμα. Τὸ γονάτισμα πάλι φέρνει
τὸ πέσιμον. Κι ὁ πεσμένος νικημένος.

Ψηλὰ λοιπὸν τίς καρδιές καὶ τὰ μέτωπα. Τὰ γόνατα ἀλύγιστα.

Ἄτομισμὸς γιγαντωμένος. Καὶ στὴν τέχνη καὶ στὴ ζωὴ.

Ξέρει νὰ ζεῖ τὴν τέχνην του, κάνοντας τὴ ζωὴν του τραγοῦδι.

Ἐνα ποίημα. Ἐνα σονέτο. Τί ἄλλο;

Ὁ «Ἀνεμόμυλος» Ὁ «Υπεράνθρωπος» :

«Γένου Θεός σου καὶ τῆ Μοῖρα νίκα».

Δὲν ξέρω ποῦ τάχα ἀρχίζει ἡ Τέχνη καὶ ποῦ τελειώνει ἡ Ζωή.
Ἄν τὸ ἓνα μπορεῖ νὰ χωριστεῖ ἀπὸ τῆ ἄλλο, πῶς καὶ ποῦ; Ἄν καὶ τὰ
δύο δὲν εἶναι ὅτι βγαίνει ἀβίαστα καὶ φυσικὰ ἀπὸ μέσα μας ἀλη-
θινὸ καὶ ὁρατὸ, — τοῦ ἐγὼ μας ἀντιφρέγγισμα.

* *

Οὔτε εἶναι τοῦτο μόνο τοῦ ἀξίου τεχνίτη τὸ χάρισμα.

Ἡ αὐτόγνωσή του· Τὸ χρυσὸ κλειδί τοῦ ἑαυτοῦ του. Νά ἢ
δύναμή του!

Δὲ γίνεται τάχα νὰ μὴ γνωρίζουμε τὸν ἑαυτὸ μας, καὶ ὥστόσο
νὰ ζητοῦμε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, μὲ ἀξίωση μάλιστα ἀδικαιολόγητη, νὰ
κίμουνε γιὰ μᾶς ὅτι θάταν σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους ἀδύνατο; Καὶ ἢ
παραγνώρισή μας ἢ ἀντικειμενικὴ τάχα, νὰ εἶναι ὑποκειμενικὴ περισ-
σότερο;

Ἄς μὴν εἶναι ἀρετὴ μας ἢ μετριοφροσύνη μας. Ἄλλὰ οὔτε καὶ
ὁ ἐγωισμὸς μας ἄφρωστα ἐκδηλωμένος.

* *

Νὰ εἶναι, παρὰ νὰ φαίνεται. Καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὴν τέχνη. Νά
ἢ φιλοδοξία του!

Ἄν εἶχε κάτι παθολογικὸ, δὲν εἶταν βέβαια ἢ μετριοφροσύνη
του — καὶ ἂν τέτοια μᾶς ἐδειχνόταν.

Ἡ καθολικὴ του γεροσύνη ἰσορροπεῖ τὸ ἐγὼ του.

Ἀρνιέται τὸν ἑαυτὸ του, γιὰ νὰ ἀγκαλιᾷσει θερμότερα τὸν
ἑαυτὸ του. Τὸν ὑποτιμᾷ, ἢ μᾶς φαίνεται ὅτι τὸν ὑποτιμᾷ, γιὰ
νὰ τὸν ἀνεβιάσει ψηλότερα.

Ὅχι μὲ τὴ βιβλικὴν ἀντίληψη. . . .

* *

Ἡ ἀμφιβολία στὴν τέχνη τοῦ γίνεται ἐγκράτεια. — Τὸ ἴδιο καὶ
στὴ ζωὴ.

Τοῦ γίνεται αὐτοσεβασμὸς.

Τοῦ γίνεται δύναμη, ἐγκαρτέρηση.

Τοῦ γίνεται ἀφραστὴ τελειοποίησις.

Κι ἀνεβαίνει ἀνεβαίνει τὰ σκαλοπάτια μὲ τὸ σταυρὸ τοῦ μαρ-
τυρίου τὸν μυστικὸν. . . .

Ὅς ποῦ δὲν εἶχε ἄλλο!

* *

Ἀποθεώνεται στὴ λατρεία τῆς ὁμορφιάς τῆς ζωῆς.

Ἀποθεώνεται στὴ θριαμβικὴν ἄρνησι τῆς ζωῆς.

Καὶ ζεῖ ὁ ἥσκιος τοῦ ὀνειροῦ του.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΕΝΑ ΣΟΝΕΤΑ ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ*

ΑΦΙΕΡΩΣΗ

Πέτα, Ἀγάτη, στὰ οὐράνια καὶ χαρέτα
Τὴ μάνα μου καὶ δείξ' τῆς τὰ φτωχὰ μου
Τοῦτα τραγοῦδια, κ' εἶπαι ἐδὼ χαμῶν
Βλογημένα ἀπ' αὐτὴν ξανάφερέ τα'
Μ' ἓνα χαμόγελό τῆς χροῦσόνέ τα,
Καὶ σὰν πετράδια ἀτόφωτα, σὰν ἄμμου
Χρυσῶν κλωνιά, χαρὲς καὶ βάσανά μου,
Θά γυαλίουν μὲς τ' ἄνεργα σονέττα.
Σὰν ἀλκονά, Ἀγάτη, μὲ φτεροῦρες
Ἀπλωμένες διαβαίνεις ἰριδένια
Κατάστρωτες μὲ φῶς ἀνάρες ροῦγες.
Στῆς ζωῆς τ' ἄγριο πέλαο νεραϊδένια
Χαρίζεις χαλοσύνη, ὅθε φωλιάζει
Καὶ μ' ὄνειρα οὐρανοῦ τὸ ἀσπρογαλιᾷζει.

ΑΝΕΜΟΜΥΛΟΣ

Ὁ κόσμος εἶναι πλανερὸ μαγνάδι
Κεντισμένο μὲ ρόδα καὶ μὲ βόγια
Μὲ ἥλιους καὶ μ' ἄστρα, ποῦ τὸ ἀπλόν' ἢ Μάγα
Ἀπάνου στῆς ἀλήθειας τὸ σκοτάδι.
Σ' ἀγαπούσαμε τόσο ἔρμο ρημάδι,
Γιατὶ στὴ μέση ἀπ' τῆς ζωῆς τὰ μάγια
Στὴν ψυχὴ μας φανέρονες τὴν ἄγια
Τοῦ θανάτου θεωρία, τὸν καῖον Ἄδη,
Τὸ τίποτε, καὶ ἀνήξερα στὰ βάρδια
Τοῦ εἶναι μας ἐξόπνας μὰ λαχτάρα
Νὰ γλυτώσουμε ἀπ' ὅλα μας τὰ πάθια,
Τὴν πιερὴ νὰ ξορκίσουμε κατάρια
Τῆς ζωῆς, καὶ νὰ μοῦμε μονομιάς
Στ' ἄδεια τῆς Θεϊκῆς ἀνεπαρξίας.

* Στὴν «Τέχνη» 1898 — 1899 πρωτοτυπώθηκαν : Ἀνεμόμυλος — Καρ-
δάκι — Excelsior! — Λήθη — Καλλιπείρα — Μούρσομα.
Στὰ «Γράμματα» 1911 — 1912 : Ἀφιέρωση — Ἀμίλητα — Ἰάκωβος Πολυ-
λάς — Χάρις — Νίκος Κογεβίνας — Ἄλκη Παλαμᾶς — Angelica Farfalla.
Στὸ «Νουμᾶ» 1912 : Κρήτη — Νίζη — Ἐλιά.

ΚΑΡΔΑΚΙ

Τ' ἄγνωρα ρεποθέμελα τοῦ ἀρχαίου
 Ναοῦ στό ἔρημο ἀκροθαλάσσιο πλάϊ
 Χορταριασμένα κοιτόνται. Γελάει
 Γόρου ὁμορφάδα κόσμου πάντα νέου.
 Καί λέω πού ἀκόμα ἀπ' τήν κορφή τοῦ ὄραίου
 Βουνοῦ σ' ἄσπρα ντυμένη ροβολάει
 Ἡ ἀρχαία ζωὴ κι' ἀφτοῦ φεγγοβολάει
 Λαμπρὸς ναὸς τεχνίτη Κερκυραίου.
 Χρυσόνερο, σὲ βλέπω γιατί μ' ἔχει
 Μαγέψει τὸ νερὸ στήν κρύα βροσὴ,
 Ποῦ μύσασθε ἀπό τ' ἄγιο χῶμα τρέχει.
 Ἔτσι κάποιος θεὸς θά τῶχει ὀρίσει.
 Κι' ὅποιος ξένος ἐκεῖ τὸ χεῖμα βρέχει
 Στά γονικά του πλάϊ δὲ θά γυρίσει.

EXCELSIOR!

Κρύο κροῦσταλλο νερὸ τὰ ἠλιοφρηνμένα
 Χεῖλα θά ὄγρανι. Ἐβγενικιά ἀνθρωπότη
 Θά τοὺς φιλένη πλούσιο φαγοπότι.
 Κορμιά ἀπό τήν πλήθια χάρη ἀλαφρημένα,
 Ἄγάλματα θεῶν ζωντανεμένα
 Θάγαντέψουν στή Νίμπρο ἐκεῖ τήν πρώτη
 Τῆς λεφτεριάς ἀστραφτερῆ λαμπρότη.
 Τὰ στήθια θά χαροῦν τὰ πονεμένα.
 Καί ἀνηφοροῦν οἱ βλάμηδες λεβέντες
 Στ' ἀτέλειστο φαράγγι ὄλο χαλίνα
 Μονοσκοῖνι μὲ γέλοια καί κουβέντες.
 Μὰ ἔχουν ποδάρια καί καρδιές τσελίνα
 Μὰ τοὺς θεριέβει ἡ ἐλπίδα τοῦ θανάτου
 Μὲ τάγιασμένα δαφνοστέφανά του.

ΛΗΘΗ

Καλότρυχοι οἱ νεκροὶ πού λησμονῶνε
 Τὴν πίκρια τῆς ζωῆς. ὄντας βυθίστη
 Ὁ ἥλιος καί τὸ σούρουπο ἀκλουθήστη
 Μὴν τοὺς κλαῖς ὁ καῖμός σου ὅσοι καί νάιναι.
 Τέτοια ὦρα οἱ ψυχές διαποῦν καί πάνε
 Στῆς λησμονιάς τὴν κροουσταλλένια βροσῆ
 Μὰ βοήροκος τὸ νεράκι θά μαβρίση
 Ἄ στάξι γι' ἀφτὲς δάκρυα ὄθε ἀγαπάνε.
 Κι' ἂν πιοῦν θολὸ νερὸ ξαναθυμῶνται,
 Διαβαίνοντας λειβάδια ἀπὸ ἀσφοδιῆλι,
 Πόνους παλιούς πού μέσα τους κοιμοῦνται.—
 Ἄ δὲ μορῆς παρὰ νὰ κλαῖς τὸ δεῖλι
 Τοὺς ζωντανούς τὰ μάτια σου ἄς θρηνήσουν
 Θέλουν, μὰ δὲ βολεῖ νὰ λησμονήσουν.—

ΚΑΛΛΙΠΑΤΕΙΡΑ

« Ἀρχόντισσα Ροδίτισσα πὼς μπήκες;
 Γυναίκες διώχνει μιά συνήθεια ἀρχαία
 Ἐδῶθε». « Ἔχω ἓνα ἀνίψι, τὸν Εὐκλέα,
 Τρία ἀδέρφια γιὰ πατέρα Ὀλυμπιονίκες»
 Νὰ μὲ ἀφήσετε πρέπει, Ἑλληνοδίκες,
 Καί ἐγὼ νὰ καμαρώσω μὲς τὰ ὦρα
 Κορμιά, πού γιὰ τὸ ἀγρίλι τοῦ Ἡρακλίου
 Παλαίβουν, θαυμαστὲς ψυχὲς ἀντρίκιες.
 Μὲ τὲς ἄλλες γυναίκες δὲν εἶμαι ὅμοια
 Στὸν αἰῶνα τὸ σὸί μου θά φαντάξῃ
 Μὲ τῆς ἀντριάς τὰ ἀμάραντα προνόμια.
 Μὲ μάλαμα γραμμένος τὸ δοξάζει
 Σὲ ἀστραφτερό κατεβατὸ μαρμάρου
 Ὑμνος χρυσὸς τοῦ ἀθάνατου Πινδάρου»

ΜΟΥΧΡΩΜΑ

Φυσάει τ' ἀεράκι μ' ἀνάλαφρη φόρα
 Καί τὲς τριανταφυλλιὲς ἀργὰ σαλέβει
 Στὲς καρδιές καί στήν πλάση βασιλέβει
 Ρόδινο σούρουπο, ὦρα μυροφόρα,
 Χρυσὴ θυμητικῶν ὀνειρῶν ὦρα
 Ποῦ ἡ ψυχὴ τῆ γαλήνη προμαντέβει,
 Τὴν αἰῶνα γαλήνη, καί ἀγναντέβει
 Σὰ γιὰ στερνὴ φορὰ κάθε τῆς γνώρα
 Ἄξέχαστη ἕξανθὲς κρυνοτραχήλες
 Ἄγάπες, γαλανὰ βασηλεμένα
 Μάτια ὄγρα καί φιλιὰ καί ἀνατριχίλες
 Καί δάκρυα πλάνα δῶρα ζηλεμένα
 Τῆ ζήσης πού ἀχνοσβεῖται καί τελειώνει
 Σάν τὸ θαμπὸ γιουλι πού ὀλοένα λυώνει.

ΑΜΙΛΗΤΑ

Ποτάμι τρέχει ἡ Ἄγάπη καί ὅσο τρέχει
 Πληθαίνει καί σ' ὀλόγλυζό τῆς αἵμα
 Δείχνει τῆς εὐτυχιάς τὸ οὐράνιο ψέμα
 Καί ὁ δρόμος τῆς, θαρρεῖς, σωμὸ δὲν ἔχει.
 Μὰ μαρσοτά τῆς χωρὶς νὰ τὸ παντέχη
 Τοῦ πόνου ἡ πικροθάλασσα στό βλέμμα
 Ἀπλόνεται γεμάτη δάκρυα κ' αἶμα,
 Καί τὰ πάντα ρουφάει, τὰ πάντα βρέχει.
 Χρυσομάννα, ἐμαράθησαν τὰ φύλλα
 Καί χειμῶνας πλακόνει σὲ θωράω
 Κατάματα μὲ τρόπον ἀνατριχίλα.
 Καί σέναν ἄλαφιάζεται τὸ πρῶο
 Ἄρρωστο ἀνάβλεμμα σου, σὰ νὰ ἐρώτα
 Θά χαροῦμε ἄλλην ἀνοιξὴ σάν πρῶτα;

ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΛΑΣ

Στην κορφή τῆς ζωῆς, ὅπου ροδίζει
 Τῆς Λεωτεριάς ἀμόλευτος ἀγέρας
 Καί σάν ἦχος ἀθάνατης γλόγγρας
 Ἡ ποίηση, ἀηδὸν θεῖο, καλοκαρδίζει,
 Ἄσχωσες διαμαντένιο μετερίζι
 Καί στη μέση, ὁμορφιάς θάμα καί τέρας,
 Ναὸ τῆς Μεγαλόφυχης Μητέρας
 Ἐστησες ποῦ σάν ἥλιος πορφυρίζει.
 Ποτέ στ' ἀραχνιασμένο βάρανθ', ὅπου
 Μὲς τῆ μούχλα καί μὲς τῆ φαρμακίλα
 Ὅχιμ' κλωσσούν οἱ κάκητες τ' ἀθρώπου,
 Ποτέ δὲν ἐκατέβηκες· κ' ἐκύλα
 Ἡ φωνή σου βροντῆ κ' ἔκαιε σὰ φλόγα
 Τοὺς πονηροὺς,—μὰ τοὺς καλοὺς εὐλόγα.

ΧΑΡΡΙΣ

Χερουβικῆς χαρᾶς χουσὸς ἀθέρας
 Σὲ φλόγισε πατώντας τῆς Ἡλείου
 Τὸ χῶμα, σὰ στὴν πλατωσιά τοῦ ἀπειρου
 Νᾶστρωφε ἀπὸ τὸ—«ἐν τούτῳ νίκα»—ὁ αἰθέρας,
 Καί σὰ λάμψη παρουσίας δευτέρας
 Μ' ἀποκαλεπτικὸν ἀγαλλίαση ὄνειρου
 Νᾶβλεπες στὸ βυθὸ τοῦ Παμπονήρου
 Νὰ γκρεμιστῆ ἡ Τουρναία, τὸ ἀνίερο τέρας,
 Καί σὲ λόγον σου τότε ἔκαμες τάμα
 Νὰ φτάσης ὅπου μόνο αὐτὸς ξαμῶνει
 Ποῦνα ποιητῆς καί μάρτυρας ἀντάμα.
 Τοῦ Ἀπόλλωνα ὄχι ἡ χάρη, ἡ δόξα μόνη
 Σοῦ ἔλειπε τοῦ θανάτου—κ' ἓνα βόλι
 Σ' ἔστειλ' ἦρωα στὸ ἥλισιο περιβόλι.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΓΕΒΙΝΑΣ

Κι ἂν εἶναι ἄλλη ζωὴ, θάνα γιὰ σένα
 Ὁ ἀθέρας τουτηνῆς· βαθεῖα γαλήνη
 Σιωπῆς παντοτεινῆς θὰ μεγαλῶνῃ
 Τὰ πλήθη μάγια, σμιγοντάς τα σ' ἓνα
 Θεράπειο θεϊκό· τῆ μιά παρθένα
 Ποῦ ἐφίλησες κι ὁ πόθος σου τὴν κρίνει,
 Τὰ πέντε σας παιδιὰ, ποῦ, γήινοι κρῖνοι,
 Ἄνθοῦν κι ἄλλοιῶς σοῦ μοῦζει τὸ καθένα
 Πεντάμορφο, καί τ' ἄδοιο τῆς Γνώσης
 Ἄνιμα καί τῆ φώτιση τοῦ ὄραϊον
 Κι ὅσο δάκρυα φτωχῶν ἔχει στεγνώσης
 Καί, μὲ τῆ λάβρα τ' ἄξιου Κερκυραίου
 Γιὰ τοῦ νησιοῦ σου τὴν εὐδαιμονία,
 Γιὰ τὸ Γένος, τὴν ἐνθεη μανία.

ΑΛΚΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ ΤΟΥ

Γιατί δὲν τὸν φαντάζεσαι ποῦ ἀνέβη
 Νὰ ψάλλῃ σ' ἄλλη γῆ μ' ἀγγέλου λύρα
 Τὸ τραγοῦδι, τρισεγγενὴ σου κλήρα,
 Ποῦ τ' ἄχτια κάθε ζήσης εἰρηνεύει;
 Σ' ὅλο τ' ἄπειρο μ' ἄγρια βασιλεύει
 Μέδουσας κεφαλὴ πάνοπλη Μοῖρα·
 Στῆς πίκρας τὴν πεντάμορφη πλημμύρα
 Μόνη ἢ ὁμορφιά γιὰ λίγο ἀντιπαλαίβει.
 Καί—ὁ μυστήριω—καθὼς διαβαίνει ἀπ' ἄστρα
 Σ' ἄστρα φῶς, ζέστα, δύναμη μαγνήτη,
 Μὲς τῆ μενεξεδένια οὐράνια λάστρα
 Μὲ μάτια τῆς ψυχῆς, σ' ἄλλον πλανήτη
 Νὰ κατεβαίνῃ φεγγοστάλαχτ' εἶδα
 (Γιατί τὸν κλαῖς;) σάν ἀρμονίας ἀχτίδα.

ANGELICA FARFALLA

Στ' ἀνέμαντα τῆς θάλασσας ἀτλάζια
 Ἄκροπατώντας ἢ ψυχῆ, σὰ νᾶχῃ
 Μισοαπλωμένα τὰ φτερά, μονάχη
 Κινεῖ νὰ βρῆ στὴν ἄπειρη, γαλάζια
 Μονάξια, γιατρικό γιὰ τὰ μαράζια
 Ποῦ τόσο τὴν παθιάζουν, καί σὰ λιάχῃ
 Ν' ἀντικρύσῃ τ' ὀριόπλουμο σελάχι
 Κι' ὅλα τ' ἀστρωφετὰ χουσὰ τσαπράζια
 Τοῦ Ἥλιου, ὀρθοποδίζει ἐρωτεμένη
 Στῆς ἀσημοβολῆς τὸ μονοπάτι,
 Ποῦ ἴσα τῆ βγάνει στ' ἄσπιλα τεμένη
 Τῆς ὁμορφιάς κ' ἔκει, μὲ τὴν ἀπάτη
 Πῶς θὰ πορευεῖται αἰώνια ἱεροδοῦα
 Στ' ἄγιο φῶς καίεται σάν πεταλοδοῦα.

ΚΡΗΤΗ

Σειρήνα πρασινόχρουση, μὲ μάτι
 Σάν τῆς ἀγάπης, μὲ λαχτάρως χιλιὰ,
 Ἄχτιδομάλλι, ὀρθοβόζια, μὲ χιλιὰ
 Μύρια καμάρια καί λέπια γεμάτη,
 Τραγοῦδι τραγοῦδᾶς μὲς τῆ ροδάτη
 Κατάχνια τοῦ πελάου, καί στὴν προσήλια
 Τοῦ ἀγέρος πλατωσιά καί στὰ βασίλεια
 Τῆς γῆς πνοὴ τὸ σέρνει μρωδοδάτη:
 «Σάν τὸ γάλα τῆς Αἴγας Ἀμαλθείας
 Θρέφει θεοὺς καί τὸ φιλί μου ἔμένα.
 Ἐλάτε νὰ χαρῆτε μὲς τῆς θείας
 Ἄγκυλᾶς μου τὸ σηζῆμο ἐνωμένα.
 Πηρόφυγες τῆς Ζωῆς, δῶρα ἅγια τρία·
 Θάνατο, ἀθανασία κ' ἐλευτεριά.»

Ν Ι Κ Η

Ἐβρέθηζ' ἓνα ἄτιμητο βλησίδι!
 Τώρα ποῦ οἱ ἀρχαῖοι ξανάζησαν ἀγῶνες,
 Ποῦ τῆς Πατρίδας δίνουν ζωογόνες
 Φλόγες ἀντριᾶς, πολεμικῆς μισίδι.
 Τοῦ Γένους μας παμπάλαιο στολίδι,
 Πῶλαμψε στοῦ Ἡρακλῆ τοὺς ἔλαιῶνες
 Ἐπειτ' ἀπὸ εἰκοσατρεῖς καὶ παλ' αἰῶνες
 Ξαναστράφτουν οἱ Ὁδῆς τοῦ Βακχυλίδη.
 Σ' ἐμᾶς τὸν στέρνει τώρα ἡ Ἑλλάδα Μάννα
 Θορίαμβον ἀραβῶνα στῆ μεγάλη Πάλη,
 Καὶ τὸ Γένος μ' ἐλπίδας θρέφει μᾶνα
 Ποῦ σ' ἄγιο Ἀγῶνα θά νικήσῃ πάλι.
 Μάννα! Τοὺς νέους σου ἥρωες νὰ ἐγκομιᾶσῃ
 Γεννηθῆτω ποιητῆς ποῦ νὰ τοῦ μοιάσῃ!

Ε Λ Ι Α

Στὴν ζουγάλα σου ἐφώλιασε μελίσι,
 Γέριζι ἐλά, ποῦ γέρονεις μὲ τὴ λίγη
 Πρασινάδα ποῦ ἀκόμα σὲ τυλίγει
 Σὰ νῆθελε νὰ σὲ νεκροστολίση.
 Καὶ τὸ κάθε πουλάκι στὸ μεθύσι
 Τῆς ἀγάπης πιπίζοντας ἀνοίγει
 Στὸ κλαρί σου ἐρωτάρικο κινῆγῃ,
 Στὸ κλαρί σου ποῦ δὲ θὰ ξανανθήσῃ.
 Ὡ πόσο στῆ θανῆ θὰ σὲ γλυκάνουν,
 Μὲ τὴ μαγευτικὰ βοῆ ποῦ κάνουν,
 Ὅλοζώντανης νιότης ὁμορφάδες
 Ποῦ σὰ θύμησες μέσα σου πληθαίνουν
 Ὡ νὰ μποροῦσαν ἔτσι νὰ πεθαίνουν
 Καὶ ἄλλες ψυχῆς τῆς ψυχῆς σου ἀδεργάδες.